

Täysistunto

Torstai 7.11.2024 klo 16.00—20.57

4. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2024 kolmanneksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 153/2024 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 15/2024 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 15/2024 vp.

Asian käsittely alkaa yleiskeskustelulla, jossa on nopeatahtinen osuus, jolloin etukäteen varatut puheenvuorot saavat kestää enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. — Edustaja Räsänen, Joonas, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.02 Joonas Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Meillä on todella täällä käsittelyssä nyt tämän vuoden kolmas lisätalousarvio, ja pääsääntöisestihän muutokset, joita hallitus on lisätalousarvioon esittänyt, ovat hyvinkin teknisiä.

Varmaan se positiivisin uutinen koko lisätalousarviosta on se, että tällä talousarviolla on nyt vähennetään aika lailla miljardilla tämän vuoden velkaantumista, mitä jokainen varmaan pitää positiivisena asiana. Ja tätähän selittävät kaksi asiaa: Ensinnäkin se, että menoarvioita on tarkennettu alaspäin ja joitakin tuloarvioita ylöspäin. Lähetekeskustelussa moni hallituspuolueen edustaja perusteli, että tämä on hallituksen ansiota. Vaikka olisikin varmasti mukavaa, että jokaisesta asiasta voisi ansiot ottaa, niin ehkä kuitenkin tosiasiat on hyvä käydä lävitse. Elikkä suurin yksittäinen tekijä, jolla esimerkiksi näitä menoarvioita on alennettu, liittyy itse asiassa hävittäjähankintojen jaksotukseen. Tältä vuodelta siirretään menoja vuodelle 28 yli 400 miljoonaa. Se on siis suurin yksittäinen asia, joka siellä pienentää menoarviota. Tuloarviopuolella taas yksittäisesti suurin tuloarviossa tapahtunut lisäys liittyy itse asiassa perintö- ja lahjaveroon, mikä kertoo siitä, että verokertymä on ollut tänä vuonna suurempi. Toinen isompi kokonaisuus liittyy tupakkaveroon, joka liittyy enemmänkin veronkorotuksen jaksotukseen, mikä tarkoittaa, että tänä vuonna kertyy enemmän veroja ja ensi vuonna vastaavasti vähemmän.

Mutta yhtä kaikki, on hienoa, että velkaantuminen tänä vuonna vähenee, mikä tosin kyllä tarkoittaa sitten sitä, että kun katsomme tuota keltaista kirjaa, joka on siis hallituksen esitys ensi vuoden talousarvioksi, niin tässä käykin niin, että ensi vuonna velkaantuminen tähän vuoteen verrattuna lisääntyy — ei suinkaan vähene, vaan lisääntyy. Eli hallitus esittää ensi vuodelle suurempaa velkaantumista kuin mitä tänä vuonna on toteutunut, mikä tietenkin kertoo siitä, että vaikeassa tilanteessa olemme.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2024 vp

Syy sille, miksi olemme näin vaikeassa tilanteessa, liittyy juuri siihen, mistä äsken kyselytunnillakin puhuimme, eli kasvun puutteeseen, joka näkyy myös siinä, että meillä Suomessa todella työllisyyskehitys on tällä kaudella ollut Euroopan surkeinta. Ja tämä näkyy myös tässä lisätalousarviossa, koska keskeisimmät tuloarvioita alentavat asiat liittyvät juuri meidän ansiotuloverokertymään, joka on pienentynyt siitä johtuen, että ihmisillä ei ole töitä, työttömyys on lisääntynyt. Toinen liittyy siihen, että arvonlisäverokertymää on tarkistettu alaspäin jatkuvasti tämän vuoden osalta, koska ihmisillä ei ole varaa kuluttaa. Vaikka hallitus esitti jo toisessa lisätalousarviossa tälle vuodelle kesken vuotta voimaan tulleen historian suurimman kertakorotuksen yleiseen arvonlisäveroon, niin siitä huolimatta arvonlisäverokertymä supistuu.

Tämän takia on keskeistä myös kiinnittää huomiota juuri niihin kasvutoimiin, joista puhuttiin äsken kyselytunnilla. Niiden kasvutoimien puute näkyy juuri siinä, että tänä vuonna verotulokertymät niissä veroissa, jotka liittyvät nimenomaisesti sitten työllisyyteen ja kasvuun, ovat pienentyneet. Ja vaikka Suomessa on ollut aivan samalla tavalla kuin koko Euroopassa vaikea suhdannetilanne, niin jokin selittää sitä, että Suomessa työllisyyskehitys on todella ollut kaikista surkeinta koko Euroopassa, vaikka suhdanne on aivan sama. Senpä takia on syytä todella kysyä sen perään, ovatko nämä kasvutoimet, joita hallitus on hehkuttanut, tosiasiallisesti sellaisia, että niillä on vaikutusta.

Kun edellisen kerran näistä on keskusteltu, niin hallitushan oikein juhlisti, että meillä on yli 500 vaikuttavaa kasvutoimea. Ja kun todella niitä käy lävitse, niin on helppo huomata, että siellä on kyllä aika paljon sellaista, millä ei ole mitään tekemistä kasvun kanssa. Otan nyt muutama esimerkin. Siellä on kahteen kertaan mainittu esimerkiksi nikotiinipussit, siis kahteen kertaan kasvutoimena nikotiinipussit. [Antti Kurvisen välihuuto] Niin, toinen ylähuuleen, toinen alahuuleen, ja avot. Siitäkö se kasvu tosiasiallisesti käynnistyy? [Hannu Hoskosen välihuuto] No ei tietenkään käynnisty, ja senpä takia olisi ollut syytä tehdä vähän toisenlaisia toimenpiteitä.

Ja tässä lisätalousarviossa, jota sosiaalidemokraatitkin ovat esittäneet, olisi muutama nopeavaikutteinen keino ollut syytä tehdä. Ensimmäinen asia on tämä arvonlisäverovollisuuden alarajan nostaminen, joka näkyisi nimenomaan siinä, että helpotettaisiin pienyrityksien asemaa. Se olisi helppo nostaa 20 000:sta 30 000:een. Hallitushan siis kiristi nimenomaan pienyrityksien toimintaa. Ja toinen liittyy siihen, että näitä alempia arvonlisäverokantoja ei ole enää syytä nostaa tämän yleisen kannan päälle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

17.08 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Me keskustassa omaamme talonpoikaiset juuret, ja talonpoikaiseen taloudenpitoon kuuluu ajatus siitä, että talo jätetään seuraavalle sukupolvelle paremmassa kunnossa kuin millaisena se saatiin edelliseltä sukupolvelta. Lisäksi ajatuksena on aina se, että sitä kotitilan ja -talon varallisuutta ja omaisuutta kerrytetään ja ainakaan sellaista pitkäaikaista omaisuutta ei hussata ja myydä kevyin perustein.

Kuitenkin me tiedämme sen, että Orpon hallitushan on rahoittamassa omia menonlisäyksiään ja veronkevennyksiään valtion omaisuudesta luopumalla. Tämä on siellä kovasti kehitetty hallitusohjelmassa, mutta tarkempia suunnitelmia siitä, miten valtion omaisuutta ollaan myymässä, ei ole aiemmin kerrottu, mutta nyt sitten pikkuhiljaa alkaa toisuus paljastua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2024 vp

Nyt käsittelyssä olevan kolmannen lisätalousarvion yhteydessä hallitus nimittäin esittää merkittäviä muutoksia meidän liikenneydinfranan toteuttaviin yhtiöihin. Nyt tässä käsiteltävänä olevassa asiassa ehdotetaan, että Finavia Oyj:stä ja VR-Yhtymä Oyj:stä eduskunnan tulisi mahdollistaa 49,9 prosentin omistusosuuden myyntimahdollisuus sijoittajille. Tällä hetkellä valtio omistaa 100 prosenttia VR:stä, meidän junayhtiöstä, ja myöskin Finaviasta, joka pyörittää suomalaisia lentokenttiä alkaen Helsinki-Vantaasta, ja nyt Orpon hallitus on ilmeisesti myymässä näistä yhtiöistä lähes puolet, kun se pyytää eduskunnalta tällaiseen myyntivaltuuksia. Eihän, puhemies, mitään järkeä muuten olisi ehdottaa tällaista omistusrajan alentamista, ellei tällainen myyntisuunnitelma olisi takana.

Nyt voikin perustellusti kysyä valtiovarainministeriltä ja varapääministeriltä: Hyvä Purra, oletteko te myymässä nyt valtion kansallisomaisuutta, jotta yksityislääkäreille saadaan paremmat Kela-korvaukset ja että saadaan kaljaa halvemmin kaupasta, saadaan kaljaverotusta alennettua?

Arvoisa puhemies! Tämä on aivan järjetöntä politiikkaa keskustan mielestä. Keskusta ei hyväksy VR:n myymistä, keskusta ei hyväksy Finavian myymistä. Minusta tässä näkyy, puhemies, se, että hallitus pyrkii systemaattisesti myymään meidän luonnollisia monopoleja. Vesihuollon osalta halutaan mahdollistaa, että 49 prosenttia voisivat kunnat myydä vesihuollosta, ja nyt halutaan sitten junat ja lentokentätkin laittaa myyntiin. Keskustan mielestä, ennen kuin ruvetaan viemään valtion kansallisomaisuutta markkinoille, täytyy käydä laajapohjainen periaatteellinen keskustelu yhteiskunnassa tästä. Sitä ei ole käyty. Emme tule hyväksymään tällaista kirjausta, mikä tässä lisätalousarviossa on. Ja voisi sanoa tällä lailla eteläpohjalaisittain, että Orpo ja Purra ovat jo myyneet ne perämettät — ne perämettät, joista aina isovanhemmat pelkäävät, että perämettät joudutaan hakkaamaan — ja nyt aletaan myymään jo kivijalkaakin. Kivijalkaakin myydään, kun VR ja Finavia halutaan yksityistää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

17.11 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Tämän vuoden kolmas lisätalousarvio valitettavasti kertoo ennen kaikkea hallituksen talouspolitiikan epäonnistumisesta ja Suomen talouden synkästä tilasta.

Hallitus on pitkittänyt ja syventänyt Suomen matalasuhdannetta kurjistavalla talouspolitiikallaan. Lisätalousarvion tulojen lisäykset ja menojen vähennykset tapahtuvat lähinnä teknisillä muutoksilla ja luovalla kirjanpidolla, kun taas verotulot kertovat karua tarinaa Suomen talouden todellisesta tilasta. Ensinnäkin ansio- ja pääomatuloveron tuottoarviota ehdotetaan alennettavaksi 141 miljoonalla eurolla. Toisekseen arvonlisäveron tuottoarviota ehdotetaan alennettavan 252 miljoonalla eurolla, kun vielä vuoden toisessa talousarvioesityksessä alvin tuottoarviota ehdotettiin korotettavaksi 107 miljoonalla eurolla yleisen alvin korotuksen myötä. Eli hallituksen hätiköity ja haitallinen päätös korottaa arvonlisäveroa keskellä vuotta ei ole tuonut valtion kassaan sentin senttiä. Sen sijaan päätöksellä on heikennetty pienten yritysten ja erityisesti pieni- ja keskituloisten suomalaisten asemaa. Itse asiassa alvin korotus keskellä vuotta pikemminkin syvensi matalasuhdannetta niin pahasti, että sen tuotot laskivat odotetusta. Tämä on jälleen yksi hyvä huono esimerkki hallituksen epäonnistuneesta talouspolitiikasta, joka syventää taantumaa ja pahimmillaan vain lisää alijäämiä ja kasvattaa velka-astetta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2024 vp

Arvoisa puhemies! Voittojen kerryttäminen valtion omaisuutta myymällä on kirjanpidollinen silmänkääntötempu. Omaisuuden myyminen vähentää valtion nettovarallisuutta, joten vaikutus on aivan sama kuin lisävelan ottamisella. Valtion omistajapolitiikalla on ollut merkittävä rooli Suomen teollisessa rakennemuutoksessa ja vaurastumisessa. Omistajapolitiikka on keskeinen talous- ja yhteiskuntapolitiikan työkalu, jonka avulla voidaan turvata huoltovarmuus ja monia julkisia peruspalveluita, ohjata talouden kestävä kehitys pitkäjärjestyksellä sekä vahvistaa valtion kassaa. Hallitus on nyt kuitenkin heikentämässä valtion kykyä harjoittaa yhteiskunnan kokonaisuutta palvelevaa omistajapolitiikkaa avaamalla strategisesti keskeisiä valtionyhtiöitä yksityiselle voitontavoittelulle. Myymällä valtion omaisuutta hallitus voi saada alijäämät näyttämään hetkellisesti pienemmiltä, mutta todellisuudessa tuottavan omaisuuden myynti ei paranna julkista taloutta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen talouspolitiikalta on pudonnut pohja jo aikoja sitten. Siksi se turvautuu näihin hätäratkaisuihin ja silmänkääntötempuihin. Todellisuudessa sillä ei näytä olevan aavistustakaan siitä, miten talous saadaan kuntoon. Hallitus teetti taannoin selvityksen oman hallitusohjelmansa sisällöstä ja iloitsi täällä löytäneensä ohjelmasta yli 500 kasvutoimea. Sitten on paljastunut, että kasvutoimiksi on luettu muun muassa se, ettei hallitus lakkautta lentokenttiä, tai se, että EU:lla toivotaan olevan keskeinen rooli digitaalitalouden globaalien standardien luomisessa. Joku voisi pitää tätä kansalaisten suuttamisena.

Kysynkin nyt, hyvä hallitus: olisikohan jo aika alkaa kuunnella opposition viestiä ja esimerkiksi ensi alkuun perua tämä haitallinen yleisen arvonlisäveron nosto? Toivon myös, että avoimin mielin perehdytte pian julkaistaviin vaihtoehtobudjetteihimme. Vasemmistoliitolla nimittäin on teille ehdotus, joka tasapainottaa taloutta kestäväällä ja oikeudenmukaisella tavalla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

17.15 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Talouden kuva on synkkä, ja kyllä se näkyy myös tässä lisätalousarviossa. Hallitus ei ole puuttunut ajoissa näihin ongelmiin, ja itse asiassa sanoisin niin, että hallitus on jopa omilla toimillaan hidastanut tätä talouden elpymistä. Olisi jo kauan sitten pitänyt reagoida rakennusalan ahdinkoon, se jätettiin totaalisesti tekemättä, ja myöskään ensimmäisessä talousarviossaan hallitus ei lainkaan uskonut tähän tuloseutukseen, ja sen seurauksena sitten me joudumme näihin paniikinomaisiin ratkaisuihin, eli hallitus joutui kesken vuotta tekemään tämän jättimäisen korotuksen arvonlisäveroon. Ja nythän me näemme tästä lisätalousarviosta, että tämä keino ei ole toiminut eikä tule toimimaan. Tässä arvonlisäverotuoton arvioita lasketaan alaspäin. Se tarkoittaa, että kulutus sakkaa.

Tämä on vakava asia, nimittäin, ministeri, nythän te olette itse pistämässä vielä lisää jarrua tähän kehitykseen. Meillä on verojaostossa parhaillaan pöydällä esitys näitten alennettujen arvonlisäverokantojen nostosta, ja se iskee lääkkeisiin, joukkoliikenteeseen, ja se iskee myös kasvuun. Olen usein tässä salissa puhunut esimerkiksi luovasta taloudesta, kulttuurialan toimijoista, joihin iskevät kovat leikkaukset mutta myös tämä arvonlisäveromuukari, ja siinä sitten kyllä tulee menemään työpaikkoja. Niitä työpaikkoja menee ihan hallituksen oman toiminnan tuloksena, ja siitä minä olen kyllä äärimmäisen huolissani.

Me tarvitsemme sen jarrun sijaan kasvua, emmekä toden totta tarvitse ihan sellaisia kasvutoimia kuin mitä tässä on ihmetelty niin kyselytunnilla kuin tässäkin keskustelussa. Itse

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2024 vp

erityisesti olen ihmetellyt sitä, kuinka asumisoikeusasuntotuotannon lakkauttaminen voisi olla kasvutoimi. Me olemme asunto- ja ympäristöjaostossa kuunnelleet lukumäärin asiantuntijoita, ja kaikki kantavat huolta valtion asuntopolitiikasta, hallituksen asuntopolitiikasta. Yksi huolenaihe on ollut siellä nimenomaan, että asumisoikeusasuminen ollaan lakkauttamassa. Tätä muotoa tarvitaan paitsi monimuotoisen asumisen vuoksi myös esimerkiksi siksi, että yhteiskunnallisesti voimme ehkäistä segregatiota ja muuta, ja tämä nyt sitten on kasvutoimi — sillähän vain ongelmat lisääntyvät, kun tehdään segregatiota asuntopolitiikassa.

Puhemies! Tuossa edustaja Räsänen aiemmin jo kertoi meidän SDP:n ehdotuksista. Meillä on ponsiehdotuksia muun muassa tässä lisätalousarviossa, ja me esitämme, että alennettujen arvonlisäverokantojen nostosta luovuttaisiin — se olisi aivan oikea ja tärkeä päätös nyt — ja toinen meillä on esimerkiksi se, että näiden pienten yrittäjien asemaa parannettaisiin siten, että tämä arvonlisäverovelvollisuuden alaraja nostettaisiin 30 000:een, mitä moni asiantuntijakin on esittänyt. Ministeri, ihan kysyn teiltä tässä, kun nyt olette paikan päällä — sitä tuolla kyselytunnillakin sivuttiin — voisiko edes tähän tarttua, sillä moni pieni yrittäjä tätä kautta saisi varmasti paremman tilanteen. Eli kannatan kyllä lämpimästi näitä edustaja Räsänen ja SDP:n esityksiä tässä lisätalousarviossa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

17.18 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Hallitus ei ole esittänyt perusteluja sille, miksi valtion tällä hetkellä kokonaan omistamissa Finaviassa ja VR-Yhtymä Oy:ssä eduskunnan tulisi mahdollistaa 49,9 prosentin omistusosuuden myyntimahdollisuus sijoittajille. Äskeisellä kyselytunnilla omistajaohjausministeri Strand yritti vakuutella, ettei hallituksella olisi myyntiaikeita. Luonnollisesti hallitus ei voi kertoa myyntiaikeistaan, mutta eihän valtuuksien korotuksia haeta, jolleivät nämä myyntiaikeet olisi todellisia.

Tätä alleviivaa myös se, että hallitusohjelman mukaan neljän miljardin euron investointiohjelma toteutetaan valtion omaisuuden myyntituloilla. Siitä noin kolme miljardia euroa liittyy väyläpolitiikan rahoittamiseen. Investointiohjelmallaan hallitus peittelee tekemiään väylärahoituksen budjetti- ja kehysleikkauksia. Näin se pääsee hehkuttamaan, että teemme hyvää väyläpolitiikkaa. Valitettavasti väyläpolitiikan perintö seuraaville hallituksille leikattuine rahoituksineen tulee olemaan karmea. Poliitiikan tekeminen valtion omaisuuden myyntituloilla on kuitenkin kertaluonteista pikavippi-rahoitusta. Tästä ikuisina korkokuluina koituvat joka vuosi huonommat osinkotulot sekä heikkenevät palvelut. Sijoittajia kiinnostaa vain voiton maksimointi, ei yhteiskunnallinen vastuu.

Arvoisa puhemies! Investointiohjelmalla, joka rahoitetaan myymällä valtion omaisuutta, rahoitetaan muun muassa Turun tunnin juna. Voisiko ministeri kertoa, kuinka Turun tunnin juna hyödyttäisi esimerkiksi edustaja Hoskosen Pohjois-Karjalaa tai edustaja Kurvisen Etelä-Pohjanmaata tai esimerkiksi monia alueita, missä meillä on maakuntalentokenttiä niissä aikeissa, että lentokenttiä lakkautetaan ja lentoliikenne loppuu kokonaan. Toki hallitusohjelmassa luvataan kauniisti, että hallitus ei lakkauta lentokenttiä, mutta miksi silloin liikenneministeri Ranne on käynnistänyt vuoden alussa lentokenttäverkkoselvityksen, jos lakkauttamisaikeita ei olisi? Toimeksiannossa sanotaan suoraan, että maakuntalentokenttiä on tarkoitus poistaa Finavian vastuulta, ja niitä ollaan työntämässä kuntien vastuulle, joilla ei sellaiseen ole varaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2024 vp

Mutta, arvoisat kollegat, ei ole ensimmäinen kerta, kun hallitus sysäisi leikkaus- ja keskittämispolitiikkansa ikävät päätökset muiden vastuulle. Esitetty väite, että lentoliikenteen loppuessa sitä voidaan korvata bussiliikenteellä, on ylimielisyydessään vailla vertaa. Mitä pidemmälle tämä vaalikausi etenee, sitä vähemmän tämä hallituspolitiikka yllättää. Miksi näin? No, kun hallituspolitiikkaa voidaan kyllä luonnehtia kamreerimaiseksi identiteetti-politiikaksi, jonne on koottuna leikekirjanomaisesti kokoomuksen suuria yrityksiä ja hyväosaisia suosiva talouspolitiikka ja perussuomalaisen ulkomaalaispolitiikka. Päähallituspuolueita yhdistävät leikkaukset keski- ja pienituloisilta, verojen kiristämiset sekä hyväosaisten hyysääminen. Tältä hallitukselta puuttuu täysin tulevaisuudenvision, mistä yksi esimerkki on tämäkin myyntiesitys. [Joona Räsänen: Hyvä puheenvuoro!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jari Koskela, olkaa hyvä.

17.22 Jari Koskela ps: Arvoisa herra puhemies! Meillä on nyt tosiaan käsittelyssä valtiovarainvaliokunnan mietintö vuoden kolmannelta lisätalousarviosta. Täällä on jo moneen kertaan asioita toistettukin, elikkä edustaja Räsänen hyvin nosti esiin, että positiivista on, että lisätalousarvio vähentää velanottoa liki miljardilla, mutta myöskin avasitte sen, mitä se sisältää. Siellä ovat nämä monitoimihävittäjien hankintaan liittyvät maksatusmääräyksen ehdotukset myöhennettäväksi, ja sitten on tätä tupakkaveroa ja lahjaveroa — siitä pitkältikin koostuu tämä miljardi.

Lisätalousarvion hyväksymisen myötä valtion vuoden 24 nettolainanotoksi arvioidaan noin 11,8 miljardia euroa ja budjetoidun valtionvelan määrän arvioidaan olevan noin 168 miljardia. Se on noin 60 prosenttia suhteessa bkt:hen. Nämä eivät ole mitenkään kauniita lukuja. Tilanne on erittäin vakava. Siksi hallituksen tavoite sopeuttaa julkista taloutta yhdeksällä miljardilla eurolla kautensa aikana on entistäkin tärkeämpää, ja sopeutuksen on myöskin onnistuttava. Niiden osalta katseet ovat kiistatta erityisesti hyvinvointialueissa. Muistetaan kuitenkin, että hallituksen sopeutustoimilla velkasuhteen kasvu saadaan vain pysäytettyä. Jotta ne saadaan pysyvästi laskevalle uralle, täytyy sopeutusta jatkaa myös tämän vaalikauden jälkeen ja varmaan sitten seuraavankin vaalikauden jälkeen.

Säästöjen ja kustannusten kasvun taittamisen lisäksi tarvitsemme maahan tietysti myös kipeästi uutta kasvua. Tänäpäin siitä onkin aika laajasti puhuttu, ja ministeri Purraakin on vastannut jo useamman kerran meidän kasvutoimistamme. Niitä on kyllä tehty, vaikka oppositio toisin väittää, ja puoliväliriihessä sitten tulee varmasti lisää.

Arvoisa puhemies! Lisätalousarviossa on myös tärkeitä määrärahalisäyksiä, jotka kohdistuvat erityisesti turvallisuuteen. Suojelupoliisin suorituskyvyn turvaamiseen myönnetään viisi miljoonaa euroa ja Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin ja investointeihin 24 miljoonaa euroa. Naton puolustus suunnittelun toteuttamiseen ja yhteensovittamiseen sekä rauhanajan tehtäviin osallistumisen kustannuksiin osoitetaan 23 miljoonaa euroa. Puolustuksesta huolehtiminen on tässä nykyisessä tilanteessa entistä tärkeämpää. Suomi on onneksi tältä osin täyttänyt hyvin tonttiansa. Meidän pitää viestiä puolustuspanostusten tärkeyttä myös niille Nato-maille, jotka eivät vielä ole yltäneet kahteen prosenttiin bkt:sta — ja mielellään vaikka vähän sen ylikin, se kaksi prosenttia ei ole mikään veteen kirjoitettu raja, se tulee varmasti elämään.

Arvoisa herra puhemies! Kolmannen lisätalousarvion hyväksymisen myötä valtio saa... Sanotaan nyt näin, kuten omistajaohjausministeri tuossa hetki sitten oikein kertoi, että säädetään rajoja, elikkä valtio saa luopua omistuksestaan — kuten täälläkin on jo puhuttu Fi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2024 vp

naviasta ja VR:stä — kuitenkin siten, että se enemmistöomistus säilyy meillä, elikkä sitä ei todellakaan olla myymässä millekään ulkolaisille. Tämä koskee vain sitä, että säädetään nämä rajat nyt tässä kohtaa.

Mitä tulee sitten tuossa edustaja Kurvisen... [Antti Kurvinen pyytää vastauspuheenvuoroa] Tämä vesiasia ei tietenkään liity tähän millään tavalla, mutta mitenkähän se teidän hallituksen aikana oli? Että olisi varmaan saatu meidän kaikki vedet myytyä. Mutta nyt tämä hallitus tulee varmistamaan sen, että sielläkin enemmistöosuus [Joona Räsänen välihuuto] ja päätösvalta säilyvät meillä, yhteiskunnalla. Mutta ei siitä sen enempää.

Mutta korostaisin, että valtion omaisuuden myynnin suhteen tarvitaan aina harkintaa. Se on ihan totta, ja menneistä virheistä pitää oppia, ehdottomasti. Meillä on muun muassa Caruna-kaupat muistissa, ja tiedämme, mitä se tarkoitti. Mutta nämä ovat valintoja. Nyt esimerkiksi voidaan miettiä, että miten siellä Pohjanmaalla tai Itä-Suomessa — haluammeko, että tieverkkomme korjausvelkaa puretaan ja tällä tavalla pidetään myöskin maa asuttuna, ja huoltovarmuusasiakin on siinä sitten rinnalla. Tätähän tämä hallitus on nyt tehnyt, ja varmasti näillä mahdollisilla valtionfirmojen omistuksen vähentämisellä, osuudella, näitä tieverkkoja, infraa, laitetaan kuntoon myöskin ensi vuonna. Tänä vuonna sitä tehtiin oikein kiitettävästi. — Kiitoksia, herra puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, minuutin mittainen vastauspuheenvuoro, olkaa hyvä.

17.27 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on aika vakavaa se, että nyt täällä ilmeisesti täysin julkiselta keskustelulta piilossa, eduskunnan piilossa, on lähdetty myymään meidän lentokenttäyhtiötä ja meidän VR:ää. Edustaja Koskela oli tässä rehellinen ja avoin: perussuomalaisten linja on se, että myydään VR, myydään Finavia ja sillä laitetaan sitten uutta asfalttia. En vastusta uutta asfalttia, mutta kyllähän tällaiset normaalit toimenpiteet yhteiskunnassa pitää hoitaa myymättä meidän monopolijunayhtiötä.

Ja vaikuttaa siltä tosiaan, edustaja Koskela, että perussuomalaiset eivät ole oppineet Carunasta yhtään mitään, koska juuri nämä Carunan sähköverkkojen myyntiongelmathan nyt sitten kymmenkertaistuvat tässä, jos ruvetaan myymään VR:ää ja Finaviaa. Ja nyt, kun uutta lakia tehdään, ensimmäistä kertaa säännellään vesihuollon myyntimahdollisuuksia Suomessa, perussuomalainen hallitus päättää sitten tehdä semmoisen lain, joka mahdollistaa puolet vesijohtoverkon myymisestä. Tämä on minusta nyt hyvin mielenkiintoista.

Äsken kyselytunnilla omistajaohjausministeri Strand sanoi, että ei olla mitään myymässä. Perussuomalaiset sanovat, että myydään. Kumpi on nyt hallituksen kanta, RKP:n kanta vai perussuomalainen kanta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vielä edustaja Jari Koskelan minuutin vastauspuheenvuoro, ja sitten palataan puhujalistaan.

17.28 Jari Koskela ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Nyt on edustaja Kurvinen ymmärtänyt väärin asioita. Toistin omistajaohjauksesta Strandin sanoja, eli säädetään rajoja. Se ei vielä tarkoita yhtään mitään, mutta tässä nyt säädetään rajoja ja katsotaan, mikä tulevaisuudessa sitten on tärkeitä. Mutta se tietysti mahdollistaa tämänkin,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2024 vp

että sieltä sadasta prosentistakin mennään vähän pienempään. Mutta se enemmistö tulee ja päätäntävalta säilyy meillä, ei se mihinkään katoa. Ihan rauhassa voitte olla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

17.29 Markku Siponen kesk: Arvoisa herra puhemies! Sen verran vielä kommentoin edustaja Koskelan sinällään ansiokasta puheenvuoroa, että en ymmärrä, miksi niitä rajoja säädetään. Ei kai niitä rajoja huvikseen säädetä, jokuhan siinä on tarkoituksena. [Antti Kurvinen: Juuri näin!] Olisin kyllä hieman varovainen näitä ratkaisuja tehdessä. Ja kun Koskela itse tämän vesiasian halusi nostaa täällä esille, niin sama asia liittyy myöskin tähän vesien myyntiin: missään nimessä ei semmoista lakia kannata tähän saliin tuoda, mikä mahdollistaa lähes 50 prosentin myynnin jatkossa.

Arvoisa herra puhemies! Tosiaankin pääministeri Orpon hallitus on rahoittamassa tätä investointiohjelmaansa valtion omaisuudesta luopumalla. Nämä suunnitelmat ovat tietysti — varmasti myöskin ihan tarkoituksenmukaisesti — osittain pimennossa, ja varmasti tiettyissä tilanteissa omaisuuden myynti voi olla ihan järkevääkin, mutta kyllä ainakin tuolla maakunnissa, maaseudulla, edelleen muistetaan se vanha viisaus, että sen omaisuuden voi myydä vain kerran — omaisuuden voi myydä vain kerran — ja silloin täytyy miettiä todella tarkasti, mihinkä ne omaisuudenmyyntitulot käytetään, mihin investointiin ne käytetään. Ja — myöskin tähän edustaja Koskelan äskeiseen puheenvuoroon liittyen — varmasti on järkevää käyttää niitä uuteen asfalttiin tuolla maakunnissa, mutta kokonaan toinen asia on sitten se, onko niitä järkevää käyttää esimerkiksi Turun tunnin junaan, onko niitä järkevää käyttää yksityisten terveysjättien bisnekseen. Tässä menee varmasti se ero nyt keskustan ja hallituksen linjan välillä, mihin näitä omaisuudenmyyntituloja aiotaan sitten jatkossa käyttää.

Ja todellakin nyt tähän käsittelyssä olevaan. Vuoden 24 kolmannen lisätalousarvion yhteydessä hallitus esittää, että lentokenttäyhtiö Finavia ja VR-Yhtymä jatkossa tämän päätöksen myötä olisi mahdollista yksityistää jopa sinne 49,9 prosenttiin saakka. Kyllä keskustasta ehdottomasti pitää näitä yhtiöitä yhteiskunnan kannalta niin merkittävinä toimijoina, ettei tämmöistä omistusosuuden muutosta voi toteuttaa, ainakaan ilman painavia perusteluja ja tämmöistä laajempaa parlamentaarista keskustelua siitä, mitkä ovat sitten tämän ratkaisun hyödyt ja riskit. Nämä molemmat yhtiöt ovat äärimmäisen tärkeitä Suomen liikennejärjestelmän toimivuuden ja sen alueellisen kattavuuden kannalta. En missään nimessä pidä tarkoituksenmukaisena, että nyt lähdetään näitä lentokenttä- ja rautatieyhtiöitä myymään.

Valtiovarainministeri Purra, arvostan, että olette täällä paikalla, ja haluan tähän loppuun vielä kysyä erikseen tästä: onko todella järkevä tämä hallituksen linja, että yksityistetään lentokenttäyhtiöitä, yksityistetään rautatieyhtiöitä ja käytetään näitä investointituloja sitten esimerkiksi Turun tunnin juna -hankkeeseen tai yksityisten terveysjättien bisneksen rahoittamiseen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.33 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä lisätalousarvioesitys on tehnyt kyllä ainakin minulle hieman hämmentyneen mielen, kun olen sitä lukenut. Varsinkin nämä kaksi asiaa, joita suuresti ihmettelen, että esimerkiksi perussuomalaisten edusta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2024 vp

ja Koskela äsken puolusti ankarasti, eli että VR voidaan myydä ja samoin Finavia Oyj. Sitä, että avataan portti sille ja yleensä lähdetään tekemään mahdollisuutta, että tämmöisiä valtakunnan toiminnan kannalta erittäin arvokkaita ja aivan välttämättömiä yhtiöitä myytäisiin edes osin, pidän sellaisena tuhopolitiikkana, jota en voi hyväksyä. Se on vähän sama asia kuin jos maanviljelijä möisi peltonsa ja sanoisi naapurille kehuun, että minäpä möin pellot pois ja ostan niillä rahoilla isomman leikkuupuimurin — vähän samanlainen malli on teillä menossa, mitä ihmettelen pikkusen — tai maanviljelijä möisi lehmänsä pois ja sijoittaisi rahat yhä parempaan lypsyrobottiin. Eihän tuossa politiikassa ole järjen häivää.

Mitä tulee liikennevaliokunnan puheenjohtaja Ovaskan kysymykseen koskien tämän Turun tunnin junan vaikutusta Pohjois-Karjalalle tärkeän itäradan korjaamiseen tai yleensä itäisen liikennemahdollisuuden parantamiseen, niin vertaus on kyllä vähän kummallinen, mutta Karjalan kansa on ollut kärsivällinen ja pitkämielinen. Olemme Syrjäsalmen siltaa jo kolme vuotta odottaneet, ja ensi kesänä sen pitäisi tulla. Toivoisin, että tällaisia rinnastuksia ainakaan hallitus ei tekisi ja että näitä rahoja ei käytettäisi näin. Kyllä perusinfra pitää pitää kunnossa aina, koska jos halutaan puhua, että luodaan kasvua, ja kasvu-politiikkaa tehdä, niin ensimmäinen asia on näiden väylien kunnossapito. Tämä on se asia, josta minä todella olen huolissani, että mennäänkö me sellaiseen menettelyyn, jossa reuna-alueet unohtuvat sen takia, kun tällaisia... Kenen aika on niin arvokasta, että 15 minuuttia säästään voi unohtaa jonkun maakunnan oman onnensa nojaan? Viimeaikaisissa keskusteluissa taitaa olla ainoastaan sen Naton maajoukkojen komentajan kommentti, joka kehotti, että pitäkää nuo itärajan seutukunnat elinvoimaisina, että niitä on helpompi puolustaa, jos asia niin vaatii. Edelleen tuolla itärajalla asuu vahvasti tulevaisuuteen uskova kansa, joka on tyytynyt vähään, mutta nyt viime aikoina on ruvennut se uskokin rapistumaan, kun tuntuu, että ei enää edes rautateitä saada kuntoon, ja alempi tieverkko on siinä kunnossa, että jos lähtee liikenteeseen, niin kannattaa kaikki irtotavara autosta jättää pois, muuten leviää tielle koko auto.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä se huomio näistä vesihuoltosysteemeistä, kun niitäkin ollaan tuotu, että vesiyhtiöistä, joita kunnat omistavat, myytäisiin sitten joku prosenttimäärä pois, että edes sitä mahdollisuutta ei pidä avata, ei ikinä. Ei siellä missään esityksessä voi lukea niin. Ne on pidettävä tiukasti, sata prosenttia, suomalaisten hallussa ja kuntien omaisuutena. Ei missään nimessä! Luontaisia monopoleja ei pidä myydä yhtä ainoaa kappaletta. Se kannattaa kaikkien muistaa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, kun esittää kritiikkiä, niin teen myös korjausesityksen: Valtion taloustilanne on kammottava, ja se johtuu aika pitkälti siitä, mitä päästökauppa on Suomelle vahinkoa tehnyt. Sähkön hinta on keinotekoisesti nostettu aivan valtavaksi, koska on purettu sähköntuotantokapasiteettia enemmän kuin 4 000 megaa eliikkä käytännössä suurin piirtein sen verran kuin Olkiluoto yhteensä tuottaa tehoa valtakunnan verkkoon, tekemällä turve kriminalisoiduksi ja aiheuttamalla sellainen ketjureaktio, joka nostaa sitten puun sen tilalle ja aiheuttaa valtavia kustannusnousuja, jotka sitten vaikuttavat kaikkiin asioihin Suomen talouselämässä. Sanokaa minulle, arvoisat edustajakollegat, onko yhtään tuotetta tai palvelua, johon energian hinta ei vaikuta? Kukaan ei ole vielä esittänyt, mikä olisi se tuote tai palvelu, ja mitä pitemmälle tehty tuote tai palvelu on, sen enemmän siinä on energian hintaa. Ihan varmasti on. Jos me ei tätä kuluautomaattia aleta purkaa, joka on väärin perustein annettu päästökauppatieto, se 15 miljoonaa tonnia, jonka kustannus Suomen valtiolle tällä hetkellä on noin miljardi vuodessa... Ja sitten talouselämän kautta tuleva vahinko muuten sattuu suurin piirtein laskien olemaan sama summa, minkä pääministeri

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2024 vp

Orpon ja ministeri Purran yhteishallitus on muodostanut — kun siellä on tämä kuuden miljardin hallitusohjelmassa määrätty leikkaus ja sitten on tullut vielä siihen päälle kolme miljardia ensimmäisissä budjettineuvotteluissa eli siis noin yhdeksän miljardia — eli sattumoisin tämä summa sattuu suurin piirtein sille tasolle. Jos te, arvoisa ja kunnioittamani valtiovarainministeri Purra, lähdette tätä pommia purkamaan, niin purkakaa nyt ne väärät luvut sieltä pois. Aivan varmasti Euroopan unioni hyväksyy tämän menettelyn, koska ei verotusperusteissa koskaan voi olla väärä luku. Ne on oikeus vaatia korjattavaksi. Sehän on jo laissakin, itseoikaisuvelvoite, jos virkamies on tekemässä virheen, ja se varmaan koskee myös ministereitä. Toivon, että tässä toimitaan. Selittelyjä on nyt ihan riittävän kauan kuultu, ja näin ei voi pitkään jatkaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purran aikataulujen vuoksi annan hänelle nyt vastauspuheenvuoron, noin viisi minuuttia.

17.38 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa puhemies! Kiitoksia kansanedustajille tästä palautekeskustelusta, joka perustuu siis valtiovarainvaliokunnan mietintöön koskien vuoden kolmatta lisätalousarvioesitystä.

Tosiaan sen iso kuva on se, että valtiontalouden alijäämä jää kuluvalta vuodelta noin miljardin arvioitua pienemmäksi, noin 11,8 miljardiin. Varsinaista juhlimisen aihetta tässä ei kuitenkaan ole, kuten puheenvuoroissakin on todettu. Pääasiassa nämä selittyvät ajoitusmuutoksilla, mistä juuri seuraa se, että miinusta on sitten jossain muussa kohdin enemmän. Ajoitusmuutokset koskevat esimerkiksi tupakkaveron ajoituksia, hävittäjiin liittyviä kustannuksia, Euroopan unioniin liittyviä menoja, ja niin edelleen.

No, joka tapauksessa tässäkin lisätalousarviossa seula on ollut tiukka, eli varsinaisia uusia harkinnanvaraisia menoja on niukasti, ja ne lähes kaikki kohdistuvat turvallisuuteen, sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen, ja Ukrainan tukemiseen. Suojelupoliisi ja Rajavartiolaitos saavat varsin merkittävästi lisää määrärahoja. Puolustuksen menoja nostetaan, samoin Nato-liitännäisiä menoja, ja Ukrainan tukemiseen tulee lisää määrärahoja. Myös erilaiset väylät saavat tässä kolmannessa lisätalousarviossa rahoitusta.

Yksi, mikä ei ole tässä keskustelussa tullut esille, on helsinkiläinen arkkitehtuuri- ja designmuseo, josta päätöksiä on tehty aiemmin. Kun on myös täällä viime aikoina puhuttu näistä kulttuuriin kohdistuvista leikkauksista, niin tähän on lisää rahoitusta — toki sillä ennakkoehdolla, että Helsingin kaupunki osallistuu vastaavalla summalla ja myös yksityiset rahoittajat osallistuvat tähän. [Jouni Ovaska: Guggenheim!]

Arvoisa puhemies! Joissain puheenvuoroissa jälleen kuvattiin sitä, että olisi helppo perua niitä säästöjä ja niitä veronkorotuksia, olisi helppo lisätä rahaa sinne ja tänne. Valitettavasti tästä asemasta on pakko sanoa, että tämä on kyllä kaikkea muuta kuin helppoa. Me olemme vaikeassa julkisen talouden tilanteessa, jossa on näitä uusia tarpeita, joita esimerkiksi meidän puolustukseen ja sisäiseen turvallisuuteen liittyy — tuskin ainakaan vähenevässä ovat nämä tarpeet. Vastaavasti hyvinvointialueiden alijäämät ovat edelleen kasvussa, ja samaan aikaan meidän on pakko saada tätä taloutta julkisen talouden osalta oikeaan suuntaan. Odotamme tietenkin kaikki, että reaali talous lähtee parantumaan ja saamme Euroopan tasollekin esimerkiksi meidän omaa vientimarkkinaa etenemään, koska pelkillä leikkauksilla ja veronkorotuksilla, kuten oppositio täällä on moneen kertaan sanonut, kasvuun ei kyllä päästä kiinni. Siksi me teemme merkittäviä kasvutoimia myös eri sektoreille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2024 vp

No, sitten vielä aivan lyhyesti näihin valtionyhtiöihin, jotka oli vastalauseessa nostettu esille ja täällä useissa puheenvuoroissa: Tosiaan meidän omistajapolitiikkaa koskevassa periaatepäätöksessä on tehty päätökset näistä valtion omistusosuuksien vähimmäisrajojen muutoksista tiettyjen yhtiöiden osalta, ja itsessään se ei mitään muuta tarkoita. Mutta kuten keskustelussa on käynyt ilmi, meillä on neljän miljardin investointiohjelma, joka rahoitetaan kokonaan valtion omaisuustuloilla. Se ei itsessään siis lisää meidän velkaa. Noin yleisesti valtion omistajapolitiikka on aktiivista, avointa ja pragmaattista, ja valtio on vastuullinen omistaja ja huolehtii siitä, että strategisilla aloilla omistus pysyy korkealla. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten jatkamme keskustelua. — Edustaja Savio, olkaa hyvä.

17.42 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Tämän vuoden kolmas lisätalousarvio sisältää monia myönteisiä seikkoja, vaikka valtio velkaantuukin edelleen huolestuttavaa tahtia, kuten valtiovarainministeri Purra juuri äsken tuossa totesi.

Marraskuun alussa voimaan astunut tupakkaveron korotus tuo kuitenkin arvioiden mukaan valtiolle runsaasti lisätuloja jo tänä vuonna. Toki on huomattava, että osa näistä lisätuloista on jaksotuksesta johtuvia, mutta silti vaalikauden loppuun mennessä tehtävät tupakkaveron korotukset tuottavat vuonna 2027 jo noin 150 miljoonan euron verran lisätuloja valtion kassaan, ja se on erittäin merkittävä summa tässä erittäin vaikeassa taloustilanteessa. Ja tietysti tupakkaveron korotukset vähentävät samalla kansanterveydellisiä haittoja tuntuvasti.

Arvoisa puhemies! Hallitus panostaa myös tässä lisätalousarviossa sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen. Ne ovat olleet hallituksen painopisteitä jo pitkään ja tulevat varmasti olemaan jatkossakin. Se on varsin tarpeen tässä nykyisessä epävakaaassa ja epävarmassa maailmantilanteessa. Muun muassa Naton puolustus suunnitteluun ja yhteensovittamiseen myönnetään lisärahaa 15 miljoonaa euroa, suojelupoliisille 5 miljoonaa euroa ja Rajavartiolaitokselle yhteensä noin 23 miljoonaa euroa muun muassa Venäjän hybridivaikuttamiseen varautumiseen. Ja olen ollut havaitsevinani, että nämä hallituksen tekemät lisäpanostukset on otettu vastaan hyvin myönteisesti myös opposition taholta.

Arvoisa puhemies! Salissa on tänään herättänyt keskustelua melko runsaasti se, että hallitus valmistautuu optimoimaan valtionyhtiöiden omistusrakennetta rahoittaakseen sillä investointiohjelmaansa ja edistääkseen kansantaloutemme kasvun edellytyksiä. Hallituksen tarkoituksena on purkaa mahdollisia valtionyhtiöiden ylipääomituksia. Näin tehtiin itse asiassa jo kaksi kautta sitten eli Sipilän hallituskaudella. Jo silloin tämä menettely, josta silloinen pääministeri Sipilä käytti termiä ”taseet töihin”, herätti voimakkaasti kritiikkiä oppositiosta, ja näin näyttää itse asiassa käyvän tälläkin kaudella. Olen havainnut senkin, että erityisesti kovin kritiikki tulee silloisen pääministeripuolueen keskustan riveistä, ja kyllä minä hieman ihmettelen tätä. [Antti Kurvinen pyytää vastauspuheenvuoroa] Tässähän nyt ei vielä näitä omistuksia suoraan muuteta, mutta tehdään nämä rajat, niihin päivityksiä. Muun muassa Kemijoki Oy:n vähimmäisäänioikeuden osuuden nosto tapahtuu, se nousee nolasta yli kolmannekseen. Se on hyvin tärkeää ja järkevää muun muassa strategisesta ja huoltovarmuuden näkökulmasta. [Puhemies koputtaa]

Kiitän lopuksi hallitusta tästä hyvästä lisätalousarviesityksestä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Minuutin mittainen vastauspuheenvuoro, edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

17.46 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Ihmettelen, että perussuomalaiset puhuvat täällä ristiin tästä asiasta. Tietysti asia on kipeä ja vaikea, ja on ymmärrettävää, että yritetään sitten vähän jallittaa ja sumuttaa täällä. Valtiovarainministeri, joka joutui muihin kiireisiin lähtemään — toki ymmärrettävästikin on kiireitä varmaan — totesi, että ”itsessään mitään ei tarkoita” tämä, että alennetaan omistusrajaa. Jos tällä ei ole mitään merkitystä, miksi tämä päätös pitää tehdä? Kyllähän siellä taustalla on pohdinnassa jonkunlainen myyntiajatus.

Minusta on aika naurettavaa, kaikella kunnioituksella edustaja Saviolle, että te puhutte ylipääomituksesta, että meidän kansallinen junayhtiö VR on ylipääomitettu, kun sen omistaa Suomen kansa kokonaisuudessaan. Ja samoin meidän kansalliset lentokentät, jotka jo maanpuolustuksen kannalta ovat aivan keskeisiä, on ylipääomitettu, kun ne omistetaan.

Me emme todellakaan Sipilän hallituksessa myyneet mitään luonnollisia monopoleja, mitään vesihuoltoja ja tällaista maanpuolustuksenkin kannalta tärkeää infraa. Pikemminkin nyt marssii Orpon hallitus Kataisen hallituksen tietä. Caruna-kauppojen tiellä ollaan: [Puhemies koputtaa] myydään luonnollisia monopoleja ja infraa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten palaamme puhujalistalle. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

17.47 **Aki Lindén sd:** Arvoisa herra puhemies! Täällä kokouksen alussa edustaja Joonas Räsänen selvitti lyhyesti tämän koko lisätalousarvion rakenteen, ja samalla tavalla myös tietysti ministeri kävi tätä asiaa läpi. Itse en lähde näitä nyt toistamaan.

Tämä on pitkälti tekninen. Tässä on näitä jaksotuksia menojen puolella ja sitten tuloarvioiden jaksotuksia, joista sitten seuraa tämä kokonaisuus, mutta on joukossa mukana yksittäisiä lisämäärärahoja. Ja sitten se, mikä tässä ehkä eniten on herättänyt keskustelua: näiden tärkeiden valtionyhtiöiden, sanotaanko, osien myyminen tai tämän prosenttiosuuden muuttaminen niin, että se mahdollistaa myynnin.

No, siinä yhteydessä me tiedämme jo hallitusohjelman pohjalta, että ainakin yksi tarkoitus tällä myynnillä on se, että sieltä ohjataan sitten määräaikaista rahoitusta sinne sairausvakuutuksen puolelle niin sanottuihin lääkäripalkkioihin eli Kela-korvauksiin. Kun katsoin sitten tuolta budjettikirjasta, mikä sairausvakuutusmomentti kaiken kaikkiaan on, niin siellä vähennetään 440 miljoonaa euroa sairausvakuutuksen määrärahaa. Tässä ei ministeri ole enää paikalla — ymmärrän hänen kiireensä — ja ajattelen jopa niin, että tämä perusajatus ei voi olla valtiovarainministeri Purra lähtöisin. Sen verran fiskaalikonservatiiviseksi hän on itse itsensä maininnut, että on vaikea ajatella, että me nyt toisaalta rahoitamme selvästi käyttötaloustyyppistä menoa, joka on budjetoitu sinne pääluokkaan 33 STM:n alaisuuteen sairausvakuutuksen momentille, sitten toisaalta rahoitamme tuottavaa omaisuutta myymällä ja määräaikaisena ja sitten kutsumme sitä investoinniksi.

Tänään on ollut tämä niin sanottu suuri veropäivä, ja yksi asia, joka siellä kiinnitti huomiota, oli se, että suurimman yksityisen terveystaloustuottajaketjun toimitusjohtajalla oli 7,2 miljoonaa euroa tuloja, joista pääomatuloja oli 6,6 miljoonaa euroa, ja tiedämme, että pääomatulojen verotus on tietysti alemmalla kuin huomattavasti pienempienkin ansiotuloverojen. Nyt kysymys on siitä, että ei ole minusta ihan vakavasti otettava oikeisto- tai vasem-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2024 vp

mistokysymys, minkälainen terveyspolitiikka on järkevää. Ei sellainen terveyspolitiikka oikeasti ole järkevää, että me otamme sieltä hyvinvointialueiden rahoituksesta pois — niin kuin budjettikirjassa on, 300 miljoonaa euroa — sitten laitamme sinne Kela-rahoitusta ja sillä tavalla ajattelempa, että siellä yksityissektorilla voitaisiin hoitaa enemmän potilaita ja se olisi täältä julkiselta puolelta pois. Ei tämä ole kestävä tapa rahoittaa. Ei tämä takaa hoidon jatkuvuutta, joka on kuitenkin se, mikä on kokonaisuutena kaikkein tärkeintä. Tämä on yksittäisten käyntien rahoitusta, jossa omavastuut tulisivat jatkossa kuitenkin jäämään niin paljon suuremmiksi kuin ne käytännössä ovat siellä niin sanotun julkisen puolen asiakasmaksuissa, vaikka niitäkin korotetaan. Että ei tämä ole kestävä terveyspolitiikkaa.

Toinen asia, johon haluan tässä kiinnittää huomiota, on se, että otan esille asian, joka tavallaan puuttuu tästä lisätalousarviosta mutta joka voisi olla siellä. Kun meillä oli ensimmäinen lisätalousarvio käsittelyssä tänä vuonna, siellä oli eräitä määrärahamuutoksia kuntien valtionosuuksiin ja sitten myös hyvinvointialueiden rahoitukseen. Nyt me kaikki tiedämme, mikä on hyvinvointialueiden tilanne. Ne ovat ensi vuonna saamassa sen 1,4 miljardia takautuvaa jälkikäteistarkistusrahaa vuoden 23 alijäämän pohjalta ja sitten indeksitarkistuksen. Mutta se tilanne, johon ne ovat nyt ajautuneet — joka johtuu siitä, että vuonna 23 tuli tämä suuri alijäämä ja se tulee myös vuonna 24, koska sitä talouden pohjaa ei ole korjattu vielä vuonna 24 — on se, että nytten ne joutuvat tasapainottamaan, tai yrittävät valtiovarainministeriön voimakkaasti painostaessa tasapainottaa, vuoden 26 loppuun tämän taloussuunnitelmakauden. Käytännössä on osoittautunut mahdottomaksi, että puolentoista miljardin alijäämä viime vuodelta ja puolentoista miljardin alijäämä tältä vuodelta pystyttäisiin tasapainottamaan vuoden 26 loppuun, ja tämä on nyt johtanut alueilla sitten niihin voimakkaisiin leikkauksiin ja yksiköiden sulkemisiin.

Tämä olisi osittain ollut vältettävissä sillä, että tähän lisätalousarvioon olisi otettu esimerkiksi osa ensi vuonna tulevasta jälkikäteistarkastuksesta ennakkona, jolloin tietysti se kokonaisuus ei olisi siinä varsinaisesti muuttunut, mutta se ei olisi pakottanut näitä alueita tämänkaltaisiin paniikkiratkaisuihin, joita ne nyt ovat tekemässä. No, tällaista esitystä siellä ei ole, mutta nostin tämän sen takia tässä esille, että minusta siellä olisi pitänyt olla tällainen esitys. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

17.53 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Tämä lisätalousarvio on herättänyt kiivasta keskustelua ja arvosteluakin tuolta opposition puolelta. [Välihuuto vasemmalta] Kuulostaa siltä, että kuitenkin meillä olisi syytä vähän katsoa semmoista isompaa kuvaa ja vähän taustoittaa sitä tilannetta, minkä takia tämmöisissä asioissa ja tilanteissa oikein ollaan.

Asiahan on niin, että Suomen valtion velkaantumisasaste suhteessa bruttokansantuotteeseen on 84 prosentin tietämillä, ja tuo yhteisesti sovitun Emun elikkä Euroopan talous- ja rahaliiton asettama hälytysrajahan on 60 prosenttia, ja sen ylittämiseen ei pitäisi olla minäkäänköistä asiaa. Edellisen kauden alussa, ihan siellä alkuvaiheessa, meidän velkaantumisasaste pyöri jo 58 prosentin tietämillä. Silloin hivuteltiin jo tuota hälytysrajaa, ja muistan oikein hyvin, kuinka Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastajat olivat äärimmäisen huolestuneita tästä tilanteesta ja penäsivät hyvinkin voimakkaita toimenpiteitä sen suhteen, että se velkaantuminen saadaan aisoihin. Huoli oli silloin todella merkittävä ja käsin kosketeltavissa. Noh, edellisen kauden lopussa velkaantumisasaste oli yli 80 prosenttia. Että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2024 vp

eivät ne varoitukset ja se huoli menneet millään tavalla läpi, ja sen rajankin yli mentiin niin, että rytinä vaan kuului.

No, jos katsotaan vielä edellisen kauden alkua, niin silloin valtiontalouden budjetti oli siellä 55 miljardin tietämillä. Nyt se on 88,8 miljardin tietämillä, [Aki Lindénin välihuuto] ja menot ovat näin ollen lisääntyneet todella rajusti ja tulot taas toisaalta eivät. Ensi kaudellahan tulot tulevat olemaan 76,6 miljardia, mikä tarkoittaa sitä, että alijäämää on jopa niinkin paljon kuin 12,2 miljardia. Renki syö todellakin enemmän kuin tienaa.

Edustaja Kurvinen täällä totesi hyvinkin ansiokkaasti, että perintö pitäisi jättää aina seuraavalle sukupolvelle paremmassa kunnossa kuin millaisena sen on itse saanut. Ja näinhän se pitäisi tehdä, mutta kun näitä lukuja tarkastellaan, ei niin ole tapahtunut — siitäkkin huolimatta, että Kurvinen itse siellä hallituksessa hääri useammankin ministerin vakanssilla, näin kuitenkin pääsi tapahtumaan.

Valtion menoja on kasvatettu valtavasti. Se on selvä asia. Senkin takia hallitus joutuu nyt tekemään historiallisen suuria tasapainotustoimia: 9 miljardia, joka on valtavan suuri määrä. Samalla on siten etsitty myöskin niitä kasvutoimia, ja niitä on löydettykin yli 500. Ja on aivan selvä asia, että kun näitä lukuja katsotaan ja tarkastellaan, niin kyllä tämän hallituksen piti puuttua peliin viimeisellä hetkellä. Että jos katsotaan, että näin suuret tasapainotustoimet ja kasvutoimet ja näittenkin jälkeen velkaantuminen sen kun vain jatkuu ja ensi kaudellakin joudutaan ottamaan velkaa se 12 miljardia, valtava määrä, niin jos olisi jatkettu tällä linjalla, niin olisi ollut aivan selvää, että Suomi olisi joutunut kyllä alijäämämenettelyn kohteeksi.

No, mitäs se tarkoittaa? Se tarkoittaa sitä, että luotottajat menettäisivät luottamuksen Suomen velanmaksukykyyn, ja se tarkoittaisi taas sitä, että korot lähtisivät aivan toisella tavalla kasvuun, ja se tarkoittaisi myös sitä, että uutta lainaakaan ei enää saataisi tai jos saataisiin, niin korot olisivatkin käytännössä kaksinumeroisia. Tämähän se oli silloin aikoinaan Kreikan tilanne, ja kun on puhuttu Kreikan tiestä, niin jonkinlainen yhtäläisyys siinä kyllä on. Että kyllä tämä peli ja se linja, missä oltiin edellisen kauden jälkeen, oli todellakin se Kreikan tie, ja se perintö, mikä sieltä tuli, oli melkoisen raskas.

Opposition tehtävänä on todellakin arvostella hallitusta — se on selvä asia — ja nostaa sieltä niitä negatiivisia asioita esille, ja se on raskasta puuhaa, toivotan siihen voimia. Hallituksella on täydet syyt kyllä vaipua epätoivoon ja syvään pessimismiin, sen verran kammostava on tämä perintö, minkä se on saanut hoivattavakseen. Mutta hallitus ei sellaiseen vajoa, vaikka kuinka Suomi onkin vaarallisesti velkaantunut hyvinvointivaltio. Pessimismi on enemmänkin opposition hommaa. Optimismi on hallituksen touhua, oli tilanteet miten hankalia tahansa, ja siinä kulkee se olennainen ero sen suhteen, ketkä kantavat vastuuta ja ketkä eivät.

Ja edustaja Kurvinen siteerasikin tässä Churchillii äskettäin kyselytunnilla. Minä siteeraan myös, herra puhemies: pessimisti näkee ongelmissa vain vaikeuksia, optimisti mahdollisuuksia.

Kyllä tästä vielä nouseaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

17.58 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Kilpi piti polveilevan puheenvuoron, jonka sisällöstä monelta osin olen ihan samaakin mieltä, taloustilanne on Suomessa vakava. Mutta ehkä on syytä kuitenkin nyt hieman harrastaa tällaisia arkeologisia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2024 vp

kaivauksia, kun edustaja Kilpi antoi ymmärtää, että tästä kaikesta karmeudesta voi edelleen edellistä hallitusta syyttää.

Ensinnäkin tämä viittaus tähän menotasojen muutokseen elikkä siihen, paljonko edellisen vaalikauden alussa olivat valtion menot ja paljonko sitten nyt ovat valtion menot. On syytä ehkä kuitenkin huomata, että tässä välissä kymmenillä miljardeilla kuntien menoja on siirretty valtion menoiksi — siis kuntien menoja siirretty valtion menoiksi. Onko tämä lisännyt tosiasiallisesti julkisen talouden menoja? Julkisen talouden menot ovat lisääntyneet totta kai sen takia, että palveluntarve näissä palveluissa, joiden kustannusvastuu on siirtynyt valtiolle, on noussut. Sehän selittää sen, minkä takia eniten tässä menot ovat nousseet. Ja kun te sitä velkaantumista kävitte läpi, sitä, miksi yhtäkkiä se velkaantuminenkin on sitten pompannut, niin sehän johtuu tästä samasta, että samassa suhteessa myös se paine valtion velkaantumiseen siirtyi valtiolle.

Sitten kun muistellaan nyt vielä sitä, että jos viime kauden velasta ollaan niin huolissaan ja paljonko silloin on velkaannuttu koronavirukseen tai Venäjän aloittaman hyökkäyssodan johdosta, niin minulla on sellainen muistikuva, että kokoomus taisi oppositiossa 95-prosenttisesti kuitata jokaisen velkaeuron, jonka edellinen hallitus otti, siis jokaisen velkaeuron. Ja siltä osin, jos nyt sitten pitää vaikkapa näitä korkokuluja suurina — niin kuin ne ovatkin, ne vievät meiltä miljardeja rahaa, jota varmasti haluaisimme käyttää jonnekin muualla — on varmasti hyvä ihan meidän kaikkien mennä sinne peilin eteen ja katsoa, mitä tässä on tehty.

Tosiasiasahan tämä Suomen julkisen talouden tilanne on seurausta siitä, että 2009 finanssikriisin jälkeen meillä kroonisesti tulotaso tippui ja menotaso jatkoi nousuaan samalla tavalla. Siitähän tässä on kysymys. Viimeiset 15 vuotta meillä on ollut tilanne, missä meillä joka vuosi menot ovat kasvaneet nopeammin kuin tulopohja antaa myöden. Jokainen hallitus tässä on pyrkinyt matkan varrella sopeuttamaan. Sitten kun oli tämä viittauksenne tähän 9 miljardin sopeutukseen, että se nyt on jotenkin historiallisen suuri, niin siinäkin on nyt ehkä ihan hyvä muistaa, että kun sen bkt:n suhteuttaa, niin se on aika lailla sama kuin mitä kaudella 2011—2015 on tehty. Elikkä se siitä ennätyksestä, varsinkin kun Valtiontalouden tarkastusvirasto on vielä todennut omissa arvioissaan, että itse asiassa 9 miljardin sijaan olisi syytä puhua ehkä 4,4 miljardista tosiasiallisesti.

Ja tästä, puhemies, päädynkin siihen, että kun näistä talousasioista keskustellaan, niin ehkä kaikki me yrittäisimme pitäytyä totuudessa, ainakin noin suurin piirtein. Se ehkä nostaisi keskustelun tasoa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kilpi, vastauspuheenvuoro.

18.01 Marko Kilpi kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä, se on totta, että edellisellä kaudella jouduttiin ottamaan velkaa tilanteessa, jolleka ei voitu käytännössä mitään, ja kokoomuskin niitä on siellä kuittaillut. Kyllä, pitää paikkansa. Mutta samaan aikaan peräänkuulutimme koko kauden niitä parannuksia, niitä keinoja, joilla saadaan taloutta kuntoon, saadaan sitä velanmaksukykyä, pystytään hoitamaan myös se velkaantuminen. Ja nämähän eivät menneet teille perille, eivät sitten ollenkaan, ja sen takia me joudumme niitä nyt tekemään sitten melkoisen kasan kerralla. Siinä on melkoinen työ-sarka olemassa.

Se olisi ollut täysin ok, kun sitä velkaa otettiin, jos olisitte pitäneet huolta siitä velanmaksukykyä, mutta siitä ei pidetty ptkääkään kiinni. Ja tätä esimerkiksi Valtiontalou-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2024 vp

den tarkastusviraston tilintarkastajatkin penäsivät, [Puhemies koputtaa] ja näistä asioista keskusteltiin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitanen.

18.03 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Ihan tuohon äskeiseen puheenvuoroon. Kyllä minä muistelen, että edellisen hallituksen perintö nimenomaan tälle hallitukselle oli ennätysellisen hyvä työllisyystilanne. Ja tällä hetkellä tämä hallitus on hoitanut työllisyyttä surkeiden koko Euroopassa, saldo miinus 50 000 työllistä — miinus, ei plus — ja tässä on ollut toki aikaa jo aika paljon tällä hallituksella tehdä niitä kasvutoimia.

Puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron ihan vain siksi, kun täällä puhutaan nyt omaisuuden myynnistä. Haluan muistuttaa, että vähän vastaavatyypistä on käynnissä jo nyt. Nimittäin hallitushan on suuressa viisauudessaan päättänyt tyhjentää Valtion asuntorahaston ja ajaa sen alas. Tämä Valtion asuntorahasto on nimenomaan ollut historian saatossa väline, jonka avulla on rakennettu ihmisille kohtuuhintaisia koteja ja peruskorjattu niitä, sekä suhdanneväline. Eli silloin, kun tulee taloustaantumaa ja tarvitaan vetoapua, tätä suhdannevälinettä ollaan voitu käyttää ja rakentaa ihmisille kohtuuhintaisia koteja. Ja nyt tämä väline tuhoetaan. Se ensinnäkin tyhjennetään tällä kaudella, sieltä viedään 800 miljoonaa pois ihan muuhun kuin asumisen tarkoituksiin, ja sen lisäksi tämä koko rahasto sulautetaan valtion budjettiin ja asuntorahastovirasto lakkautetaan, mikä tarkoittaa, että tulevaisuudessa meillä ei ole vastaavan kaltaista elementtiä, jolla rakentaa ihmisille kohtuuhintaisia koteja, eikä meillä myöskään ole suhdannevälinettä, jota muuten tässä suhdanteessa kyllä käytetään tähän kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon, kun suurin osa asunnoista syntyy vain sen kautta, kun muuten asuntotuotanto ei vedä.

Eli tässä suhteessa me olemme tekemässä norsun kokoisen muutoksen tähän asuntopolitiikkaan ja erittäin huonoon suuntaan. Ja minä todella toivon, että hallitus olisi harkinnut tällaisia toimia, koska kyllä niitä huonoja suhdanteita asuntopuolelle tulee jatkossakin ja ihmiset tarvitsevat kohtuuhintaisia koteja myös jatkossa, puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

18.04 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Myös itse painoin tuota puheenvuoropyyntönappia kommentoidakseni täällä edustaja Kilven puheenvuoroa.

Haluan sanoa samalla tavalla, että lähtökohtaisesti haluan aina ymmärtää oikealla tavalla sen, mitä kollegat täällä sanovat, vaikka olisi erilaisia näkemyksiä. Näin ollen se suurin viesti varmasti edustaja Kilven puheenvuorossa oli huoli valtiontaloudesta, ja jaan sen, mutta siellä oli kolme tällaista yksityiskohtaa, joissa numeroita käytettiin, voisiko sanoa, vähän niin kuin boheemimaisesti, vapaasti soveltaen.

Ensimmäiseen tässä jo edustaja Räsänen puuttui. Se oli se, että ehkä joissain tupailloissa voi mennä kertomaan, että valtion budjetti nousi sieltä 58 miljardista 88 miljardiin, ja synnyttää kuvan, että tällaista tuhlailua ja menojen käyttöä on ollut, mutta silloin on unohtanut sanoa sen, että 18 miljardia siitä oli rahansiirtoa kunnilta valtiolle. Eli kun me nyt rahoitamme hyvinvointialueita 26 miljardilla, niin me aikaisemmin rahoitimme siitä rahasummasta kuntia 8 miljardilla, ja 18 miljardia oli kuntien omaa kuntaverorahoitusta, joka nyt näkyy valtion budjetissa. Ainakin tämä nyt pois siitä kasvusta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2024 vp

Toinen asia oli sitten myös nämä prosenttiosuudet siitä, mitenkä velka on muuttunut. Meillä on tässä melkein kaikilla pöydällä tämä ensi vuoden budjettikirja, ja täällä lopussa on tämä taloudellinen katsaus, ja sen sivulla 68 on aivan erinomainen grafiikka siitä, miten julkisyhteisöjen velka on kasvanut. Nimenomaan julkisyhteisöjen velka on käsitteenä laajempi kuin pelkkä valtionvelka. Eli täytyy aina täsmentää, puhuuko valtionvelan suhteesta bruttokansantuloon vai puhuuko näiden julkisyhteisöjen suhteesta budjettikirjaan, joissa on muitakin — siellä on kunnat, sosiaaliturvarahastot ja muita tällaisia rahastoja mukana. Tämän taulukon mukaan julkisyhteisöjen velka — tässä on sinisinä pylväinä se absoluuttinen määrä ja keltaisena viivana se prosenttiosuus — kaksinkertaistui vuosien 2008 ja 2015 välillä. Siis se kaksinkertaistui. Sitten vuosien 2015 ja 2022 välillä siinä tapahtui kylä nousua, mutta se nousu oli paljon lievempi kuin mitä oli tapahtunut edellisen yhtä pitkän jakson aikana, ja siihen juuri ajoittui tämä Venäjän hyökkäys ja tarve tuplata meidän puolustusmenot sekä koronatuuet, joita me annoimme suoraan yrityksille, että ne pysyisivät hengissä ja ihmiset voisivat olla töissä. Suomen bkt:n putoaminenhan koronan aikana jäi alle kolmeen prosenttiin, kun se monissa meihin verrattavissa maissa oli sitten seitsemää ja jopa yhdeksää prosenttia, koska niiden palvelurakenne oli tietysti erilainen kuin meillä.

Tässä vain ihan kommentteja tähän keskusteluun. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kilpi.

18.08 Marko Kilpi kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia erinomaisesta kommentoinnista ja keskustelusta. Kyllä, siis eihän se nyt niin yksiselitteinen asia ole, että valtiontalous yhden kauden aikana paisuu noin vaan siitä 55:stä 88:aan, melkein 89 miljardiin, vaan siihen vaikuttaa moni asia. Näin onkin, kyllä, ja varsinaisesti en tätä nyt sillä tavalla tuolta pöntöstä käsin sanonutkaan, että sitä on tahallisesti sieltä nostettu. Siellä on todellakin isoja muutoksia, mitkä vaikuttavat näihin asioihin.

Mutta se on myöskin kyllä yleisesti tiedossa oleva asia, että julkinen talous on kasvanut niin suureksi, että sitä on meidän valtiontalouden kantokyvyn kannalta mahdoton kantaa. Tämäkin on sellainen asia, jota on nostettu esille jo pitkän aikaa, viime kaudellakin useaan kertaan, että tälle pitää tehdä jotakin, näin ei voi jatkua. Ja juurikin kun tulee tällaisia suurempia muutoksia ja tulee kriisejä, niin silloin on myöskin tarkasteltava hyvin tarkasti sitä, minkälainen on julkinen talous, kuinka suureksi se on kasvanut, kuinka raskas se on pyörittää, kuinka paljon se imee varoja ja resursseja. Tämänhän se juuri siellä pohjalla on. Kyllähän se vain niin on, että paras tae kriisin varalle on vahva julkinen talous. Tätähän se ei tällä hetkellä ole missään nimessä, ja herra paratkoon, jos tähän tulisi vielä joku isompi kriisi, niin ihmeissämme olisimme.

Sitten vielä sen voisin tähän tietenkin kommentoida — mitä edustaja Lindén sanoi tuosta julkisen talouden ja velan kasvun tilasta — että siinä on myöskin sellainen, mikä kannattaa ottaa huomioon, että silloin, kun tuo Sipilän hallitus otti vastuun, se kausi alkoi aika erikoisella ilmoituksella, pääministerin ilmoituksella koko kansalle televisiolähetyksessä, että nyt on hyvin kriittiset tilanteet valtiontaloudessa ja meillä on tehtävä hyvin merkittäviä toimia, jotta velkaantuminen ja talouden tilanne saadaan korjattua. Kuinka ollakaan, sen kauden lopussa talous oli korjattu niin hyvälle tolalle, että pystyttiin maksamaan valtionvelkoja jopa ylimääräisiä erä pois, mikä oli todella, todella hieno suoritus. [Puhemies koputtaa] Siitä aloitti sitten Rinteen/Marinin hallitus, eli he saivat silloin todella hyvän,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2024 vp

todella hyvän perinnön siinä hoidettavakseen. Jos sillä uralla oltaisiin jatkettu, uskaltaisin väittää, että tilanne olisi tällä hetkellä valtiontalouden osalta aivan toisenlainen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

18.10 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! En nyt malta olla hieman kaivelematta menneitä, kun edustaja Kilpi nyt viittasi siihen, että todella kaudella 15—19, Sipilän hallituskaudella, tämä julkinen talous tai valtiontalous olisi saatu tasapainoon. Viittaatte varmaan siihen vuoteen 2018, jolloin on ollut lähimpänä menojen ja tulojen tasapaino — siis lähimpänä menojen ja tulojen tasapaino. Se oli erittäin hieno asia silloin, ja se perustui juuri kahteen asiaan, joita aina talouden tasapainotuksessa pitää tehdä: toisaalta pyritään menojen kasvupainetta hillitsemään, tekemään myös menosäästöjä, ja toisaalta tekemään sellaista politiikkaa, että pystytään myös tulopohjaa vahvistamaan joko kasvua aikaan saamalla, työllisyyttä lisäämällä tai sitten myös veroja korottamalla. Silloin 2018 se oli jo todella lähellä, mutta sitten sekin hallituskausi kyllä päättyi siihen, että tämä samainen hallitus esitti vuodelle 2019 jo taas enemmän velkaa kuin mitä vuodelle 2018. Eli sekin hallitus päätti siihen, että itse asiassa esitti seuraavalle hallitukselle perinnöksi jo enemmän velkaa kuin mikä oli tämä kyseinen vuosi, johon viittasitte.

Se perusongelmahan meillä todella tässä on se, että samanaikaisesti kun meillä menojen kasvupaine on tietynlainen ja me tiedetään, että tietyissä palveluissa, esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluissa, on kasvupainetta ihan meidän kustannusnousun takia, palveluntarpeen kasvusta johtuen, me tiedämme, että meillä on puolustuksellisia tarpeita, ja me olemme halunneet satsata turvallisuuteen ja niin edelleen, niin kaikki näkyy siinä, että meillä menotason jatkuvasti nousevat. Ensi vuodellekin esitetään kuitenkin suurempia menoja kuin tälle vuodelle, vaikka samanaikaisesti sitten sopeutetaan.

Se keskeinen vaikeushan tulee juuri siitä, että todella nämä vuodet aina sieltä 2009:stä saakka ovat olleet sellaisia, että meillä tulopohjan kasvuvauhti ei ole mahdollistanut tällaista menojen kasvua, ja se johtuu siitä, että meillä myöskään sitä talouden kasvua ei ole saatu käyntiin. Sehän myös tässä lisätalousarviossa, joka meillä on tänään käsittelyssä, näkyy tämän vuoden osalta, mitä tuloja sieltä joudutaan korjaamaan alaspäin: ansio- ja pääomatuloja, juuri siitä syystä, että ihmisiä on jäänyt enemmän esimerkiksi työttömiksi. Työllisyys on kehittynyt Euroopan surkeiden. Meiltä on kadonnut työpaikkoja, ja siksi myös kansantulokertymä ei nouse. Tai esimerkiksi tämä arvonlisäverokertymä, joka korjaantuu alaspäin juuri siitä syystä, että vaihdantaa on vähemmän. Muistan kyllä silloin, kun keväällä hallitus sitten päätti, että tehdään tämä historian suurin arvonlisäverokorotus, ja se piti tehdä kesken vuotta sen takia, että vältetään tämä tarkkailuluokalle joutuminen. No, ei-hän tässä niin ole käynyt, vaan meillä itse asiassa taloudellinen tilanne on huonontunut siitä, ja mikäli tätä ei tulkittaisi suhdanneluonteiseksi asiaksi, niin me joutuisimme sinne tarkkailuluokalle. Sempä takia minusta olisi ollut järkevää toimia niin — ymmärrän kyllä, että tätä yleistä arvonlisäveroakin täytyy tarkastella — että olisi nyt ainakin tehty se muutos tässä vuoden lopussa eikä silloin kesken vuotta, koska tämä aiheutti aivan turhan käänteen myös tähän taloudelliseen kehitykseen, mitä kautta siitä on kyllä enemmän tullut haittaa kuin hyötyä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2024 vp

18.14 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin kaivattaisiin ehkä sellaista poliittista muistia ja keskustelua, että oli se paikka siellä hallituksessa tai oppositiossa, niin politiikka jollakin tavalla pysyisi sitten kuitenkin samana. Jos ajatellaan vaikka kotitalousvähennystä, joka kokoomuksen ollessa oppositiossa oli yksi heidän keihäänkärkensä, ja he halusivat, että kotitalousvähennystä vahvistetaan, niin nyt sitten heidän ollessa hallituksessa koko tämä kotitalousvähennys on joutunut giljotiiniin. Tai vastaavasti oppositiossa ollessaan kokoomus on sanonut, että veroja ei saa korottaa, ja nyt arvonlisäveroon tehdään historialliset korotukset.

Mutta ehkä siitä — edustaja Kilpi viittasi tähän — mitä edellinen hallitus ei tehnyt. On varmaan paljon asioita, mitä edellinen hallitus ei tehnyt, mutta edellinen hallitus hoiti kuitenkin näitä kriisejä. Ja ehkä näin jälkepäin on joidenkin mielestä helppoa ja mukavaa lähteä arvostelemaan edellistä hallitusta, että siinä keskellä kriisejä olisi pitänyt tehdä suuria taloudellisia muutoksia, joilla julkinen talous olisi saatu korjattua ja vahvistettua, mutta kuitenkin siinä tilanteessa, missä me oltiin, kun yhtäkkiä koronakriisi iski, tai myöhemmin, kun sota alkoi, asioita vaan vyöryi hallituksen pöydälle niin paljon, että niistä piti jollakin tavalla selvitä. En lähde liikaa puolustamaan edellistä hallitusta ja sen hallituksen ministereitä, mutta jokainen vaan voi kuvitella kohdalleen, mitä tuollaiset geopolitiittiset ja maailmanpolitiittiset järjestykset aiheuttivat, puhumattakaan kulkutaudista. Mutta Suomi selvisi. Suomi selvisi siitä, ja nyt tämä hallitus koettaa osaltaan sitten vahvistaa julkista taloutta, niin kuin kuuluukin.

Oli ilo kuulla myös sitten siitä, kun muisteltiin Juha Sipilän hallituskautta 2015—2019, että silloin keskustan johdolla onnistuttiin todellakin tasoittamaan sitä julkisen talouden alijäämää, vahvistamaan kilpailukykyä, ja myöskin kokonaisveroastetta laskettiin, ja mielestäni se hallitus on aliarvostettu. Silloin saatiin paljon hienoja juttuja aikaiseksi, ja se myös auttoi tietysti sitten vuoden 19 hallitusta.

Mutta en voi olla tähän loppuun toteamatta: kun tätä mietintöä lukee, niin tuli tosiaan Juha Sipilän hallituksesta mieleen tämä Guggenheim. Ehkä muistatte silloisen puheenjohtaja Soinin, josta tuli hyvä laulukin, että ”Guggenheimiin ei tule valtion rahaa”, mitä toisteltiin mediassa ja sosiaalisessa mediassa. Silloinhan oli kyse siitä, että 1,3 miljoonaa euroa Sanni Grahn-Laasonen esitti valtionosuuksia vuosittain Guggenheimille ja Soinihan tämän tyrmäsi. Mutta katsoin, että nythän tosiaan sitten tulee tähän arkkitehtuuri- ja designmuseon pääomittamiseen 58 miljoonaa euroa. Eli näin on perussuomalainen puoluekin kehittänyt kulttuuriystävällisemmäksi puolueeksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

18.17 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Haluan kiinnittää tässä lisätalousarviossa huomiota yhteen yksityiskohtaan, joka on se, että hallitus on nyt ohjaamassa lähes 800 000 euroa näiden investointisuojasopimuskiistojen aiheuttamiin menoihin. Itse tietenkin ajattelen, että tämä ei ole järkevää talouspolitiikkaa eikä myöskään ympäristöpolitiikkaa. Eli sen sijaan, että valtiot pakotetaan suojelemaan yritysten tekemiä investointeja vanhentuneisiin, saastuttaviin energiamuotoihin, yritysten on tuotava toimintansa tälle vuosikymmenelle, ja yritysten pitää olla myös mukana ratkomassa näitä ilmasto- ja ympäristökriisejä eikä haastamassa valtioita oikeuteen näistä toimista.

Tämä ECT-sopimus eli Energy Charter Treaty on tällainen vanha investointisuojasopimus, joka käytännössä antaa sijoittajille mahdollisuuden haastaa valtion oikeuteen esimer-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2024 vp

kiksi kivihiilen käytön kieltämisestä, kuten Uniper silloin teki, kun haastoi Alankomaat oikeuteen. Nyt tässä kohtaa tämä asia on ajankohtainen, koska sähköverkkoyhtiö Carunan ulkomaiset sijoittajat ovat nyt ilmoittaneet haastavansa Suomen välimiesoikeuteen. Tämähän on nyt varsin surullinen käänne taas tähän epäonniseen Caruna-myyntisaagaan, jota vasemmisto silloin aikoinaan tietenkin vastusti. Mutta yleisesti tässä sopimuksessa tilanne on se, että esimerkiksi EU on päättänyt, että tätä ECT-sopimusta ei enää noudateta EU:n sisäisesti, ja myös Suomi on EU:n jäsenenä kannattanut tätä päätöstä. Tätähän käsiteltiin myös valiokunnissa, ja itsekin olin käsittelemässä sitä talousvaliokunnassa. Eli myös Suomen pitäisi itsenäisesti poistua nyt tästä sopimuksesta mahdollisimman nopeasti eikä syyttää lisää rahaa näiden investintisuojasopimuskiistojen ratkaisemiseen.

Tämä sopimus on ilmastopoliittisesti niin haitallinen, että Suomen pitäisi myös edistää muidenkin maiden poistumista sen piiristä, ja moni EU-maahan on jo näin tehnyt. Nämä investintisuojasopimusten nojalla tehtävät oikeudenkäynnit ovat kalliita, ja näillä suuryrityksillä on tietenkin monesti isommat resurssit kuin pienillä kansallisvaltioilla, ja senkin takia tämä asetus on epätasainen. Nämä ovat epädemokraattisia toimia, koska nämä oikeudenkäynnit tapahtuvat suljettujen ovien takana, ja ylipäätensä tällaiset suojasopimukset ovat epädemokraattisia, koska silloin valtiot eivät voi itsenäisesti esimerkiksi tehdä tätä progressiivista ympäristöpolitiikkaa ilman pelkoa, että siitä haastetaan sitten oikeuteen.

Eli vetoaisin hallituspuolueisiin, että sen sijaan, [Puhemies koputtaa] että laitetaan rahaa näihin oikeuskiistoihin, lähdetään nyt ajamaan Suomen eroa tästä sopimuksesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kilpi.

18.20 Marko Kilpi kok: Arvoisa rouva puhemies! Pyysin vielä tätä puheenvuoroa senkin takia, että on aivan ilmiselvää, että julkisen talouden tilanne ja sen vahvistaminen on ilmiselvästi meidän kaikkien prioriteeteissa siellä kärjessä ja yhteinen huolenaihe, ja se on hyvä asia. Nyt tässä keskustelussa on sitten käyty vääntöä siitä, millä tavalla on tullut velkaantumista ja kuka on ottanut mitäkin ja millä tavalla on tullut kasvua. Velkaantuminenhan on aina niin pitkään hyväksyttävää, kun on velanmaksukykyä, ja sitä velanmaksukykyä meillä ei ole tai se on huonossa jamassa — se johtunee ihan siitä, että 17 vuoteen meillä ei kasvua ole taloudessa ollut. Ja kun sitä mietitään, että miksi näin, niin siitä yksinkertaisesta syystä, että niitä työmarkkinoille ja talouteen kuuluvia muutoksia ja parannuksia ei ole tehty, mitä taas muissa Pohjoismaissa on tehty jo useita kymmeniä vuosia sitten, ja sen takia sitä kasvuakaan meillä sitten ei ole ollut. Nyt kun sitten on peräänkuulutettu niitä kasvutoimia, että niitä olisi mahdollisimman paljon, niin tässä on todistettu jo, että niitä on jo yli 500. Minä näkisin sillä tavalla tämän asian, että ei ole niinkään tärkeitä, kuinka paljon niitä on, kunhan vain on sellaisia, jotka ovat hyviä ja toimivia. Niitä ei tarvita kuin pussilinen.

Kyllä näkisin niin, että tällä hallituksella esimerkiksi tki-panostukset, kun ne nostetaan neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä, ovat merkittävä toimi. Se on valtavan iso toimi, ja sehän tarkoittaa itse asiassa sitä, että noin maailmanlaajuisesti kun vertaillaan, niin Suomi nousee silloin tki-panostuksissa toiselle sijalle heti Israelin jälkeen. Israel menee siellä ihan omissa sfäreissään, mutta sen jälkeen Suomi on tki-panostuksissa kyllä ihan globaali suurvalta. Ja väitän, hyvät ystävät, että tämä on kyllä valtavan iso kasvutoimi, josta on syytä odottaa merkittäviä tuloksia, ja se tulee vielä tapahtumaan, uskokaa tai älkää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

18.23 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Kasvutoimien ja varsinkin vaikuttavien kasvutoimien tarpeesta en usko, että meillä täällä erimielisyyttä on. Mutta ehkä nyt heräsi vielä pieni tarve kommentoida tätä hallituksen kuuluisaa yli 500 vaikuttavan kasvutoimen listaa, että jos nämä kaikki toimet olisivat niin vaikuttavia kuin hallitus on hehkuttanut — ja muistamme todella silloin muutama viikko takaperin, kun kyselytunnilla pääministeri Orpo oikein sydämen kyllyydestä hehkutti, että mikään hallitus aikaisemmin, siis mikään hallitus aikaisemmin, ei ole tehnyt näin paljoa kasvun eteen kuin tämä hallitus — niin kaikihan perustui siihen, että tosiaan muutama viikko takaperin hallitus oli omassa iltakouluksaan käsitellyt näitä kasvutoimenpiteitä ja itse jopa tiedotti siitä, että hallituksella on yli 500 kasvutoimenpidettä. Silloinhan hallitus oikein hehkutti, että kyllä tämä on hallituksen lista.

No, tässä on kyllä kahdessa viikossa sitten jotain tapahtunut, koska tänäänhän kyselytunnilla pääministerin sijainen, valtiovarainministeri Purra, oli jo enemmänkin sitä mieltä, että ei tämä mikään hallituksen lista ole, tähän on Risto Murron lista, syyttäkää nyt Risto Murtoa siitä, että tämmöinen lista on muodostettu, vaikka juuri kaksi viikkoa aikaisemmin hallitus itse oli tätä hehkuttanut. Hallitus itse silloin jopa myönsi, että tästä listasta, jossa siis pitäisi kasvutoimenpiteitä olla yli 500, vasta alle viidennes on toteutettu. Nyt on kuitenkin puolet jo hallituskauden budjeteista annettu.

Ehkä tästä juuri johtuu se, minkä takia juuri tänä vuonna Euroopassa ei ole toista maata, jossa työllisyyskehitys olisi ollut niin surkeaa kuin Suomessa. Meidän velkaantumisenkin on noussut tänä vuonna kaikista Euroopan maista nopeiten, ja keskeinen syy on juuri se, että niitä toimenpiteitä, joita olisi pitänyt jo tässä alkukaudesta tehdä, ei ole tehty. Ne toimenpiteet, joilla oltaisiin esimerkiksi helpotettu rakennusalan tilannetta, että se ei olisi romahtanut; ne toimenpiteet, joilla olisi esimerkiksi helpotettu ihmisten ostovoimaa, jotta talous olisi pysynyt käynnissä; ne toimenpiteet, joilla me olisimme kyenneet toimimaan siten, että Suomi olisi entistäkin houkuttelevampi kohde niin ulkomaalaisille osaajille kuin esimerkiksi ulkomaalaisille investoinneille — kaikissa näissä valitettavasti hallituksen toimenpiteet, joita te olette tehneet, ovat menneet väärään suuntaan. Se näkyy nyt myös tässä lisätalousarviossa siinä, että juuri näitä verotulokertymiä, jotka kertovat siitä, meneekö taloudessa hyvin vai huonosti, on jouduttu tarkistamaan alaspäin.

Siinä mielessä uskallan kyllä sanoa, että jos todella hallitus nyt uskoo siihen, että tämä yli 500 toimenpiteen kasvulista on niin vaikuttava kokonaisuus, että kyllä Suomi sillä kääntyy, niin varmasti tästä sitten pääministeri voi pääministerin ilmoituksen antaa täällä eduskunnalle ja pääsemme sitten keskustelemaan oikein kunnolla, auttavatko nämä toimenpiteet todella Suomen kasvuun.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

18.26 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Kun tässä nyt on mainittu jo kyselytunnilla ja äskeisessäkin keskustelussa muutaman kerran toimitusjohtaja, tohtori Risto Murron nimi, niin pyysin siksi puheenvuoron, että sain juuri äsken loppuun luetuksi Risto Murron tuoreen kirjan Miksi Suomi pysähtyi? — pari kolme kuukautta sitten ilmestynyt teos, aivan erinomainen, syvälinen, monipuolinen katsaus, missä käydään toimialoittain läpi Suomen talouden rakenteelliset ongelmat ja tarinat, verrataan Ruotsiin, meidän inves-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2024 vp

tointien määrät, meidän tutkimusrahoituksen määrät ja kaikki nämä kysymykset. En lähde sitä tässä nyt referoimaan, mutta toivon, että siihen mahdollisimman laajasti perehdyttäisiin. Ymmärrän, että tietysti me täällä eduskunnassa täysistunnossa näissä lyhkäisissä puheenvuoroissa otamme asiat aika kärkevästi, mutta tämä on todellisuudessa erittäin monimutkainen ja haasteellinen kokonaisuus, miten me saamme tämän tilanteen käännettyä.

Siinä kirjassa, jonka äsken tässä mainitsin, ei muuten millään tavalla korostu — oliko edes maininnalla — se, että nämä työmarkkinauudistukset, joita täällä eduskunnassa politiikassa puolestaan on voimakkaasti korostettu, olisivat erityisen keskeisessä asemassa. Tässä on enemmän kysymys ollut pääomien saannista, kasvillisesta omistuksesta ja monista muista tällaisista, joissa Suomi eroaa monella tavalla monista muista maista, ennen kaikkea tietysti naapurimaastamme Ruotsista.

Tämä on erittäin vakava ja syvälinen kysymys, ja kun itse olen nyt eduskunnan tarkastusvaliokunnassa, niin meillä oli erinomainen asiantuntijakuuleminen tuossa keväällä VTV:n finanssipolitiikan arvioinnin raportista. Kuulimme maan johtavia taloustieteilijöitä siinä, ja yksi sellainen asia tuli esille, että mitä tapahtui Suomessa verrattuna muihin Pohjoismaihin vuonna 2010: meidän ikärakenteemme kääntyi sillä hetkellä niin, että yli 65-vuotiaiden väestön osuus alkoi kasvaa suhteessa paljon voimakkaammin kuin muissa Pohjoismaissa ja työikäisen väestön, eli siis 20—65-vuotiaiden, määrä alkoi suhteessa supistua. Muissa Pohjoismaissa työvoiman määrä edelleen lisääntyi, käytännössä tietysti pitkälti jonkun verran korkeamman syntyvyyden mutta ennen kaikkea työperäisen maahanmuuton seurauksena. Vasta sitten viime ja toissa vuonna me saimme täällä, pitkälti ukrainalaisista johtuen, tätä työikäisten maahanmuuttoa merkittävämmiin aikaiseksi.

Tässä on hyvin monta aspektia, ja sen enempää nyt en tässä yhteydessä, mutta painakaa mieleen erinomainen kirja: Risto Murto, Miksi Suomi pysähtyi? [Juha Hänninen: Mies Kempeleestä! — Jenna Simula: Oliko tämä mainos?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

18.29 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä tietysti, kun puhutaan lisätalousarviosta ja taloudesta yleensäkin, en malta olla itsekin kommentoimatta sitä, että tästä tuottavuustoimesta, mikä tänään on ollut paljon keskustelussa ja aiheestakin, viikko sittenhän pääministeri puhui kauniisti, mutta pääministeri puhui turhan positiivisesti hallitusohjelmansa 500 tuottavuustoimesta. Nämä pääministerin kehumat kasvutoimet näyttävät aika lailla toisenlaiselta sen tavallisen kansalaisen näkökulmasta. Siellä näiden kasvutoimien ansiosta lapsia ja nuoria putoaa köyhyysrajan alle 17 000:n lapsen osalta. Nämä kasvutoimet lisäävät THL:n arvion mukaan työssäkäyvien köyhyyttä kolmen vuoden aikana 27 000 työllisellä. Samaan aikaan työmarkkinat ovat kaaoksessa mittavien, työntekijöitä koskevien heikennysten vuoksi.

Voisi tietysti kysyä ihan aiheellisestikin hallitukselta: Pitäisikö näiden kasvutoimien osalta päivittää niin sanotusti tiekartta? Olisiko aika tehdä täyskäännös kasvutoimissa ja ottaa käyttöön aitoja ja pikaisia kasvutoimenpiteitä, kuten esimerkiksi SDP on esittänyt? — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.